

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

18 decembrie 2014*

„Trimitere preliminară — Protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene — Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 — Articolul 4 — Bugetul general al Uniunii — Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1605/2002 — Articolul 53b alineatul (2) — Decizia 2004/904/CE — Fondul european pentru refugiați pentru perioada 2005-2010 — Articolul 25 alineatul (2) — Temei juridic al obligației de recuperare a unei subvenții în caz de abatere”

În cauza C-599/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Raad van State (Țările de Jos), prin decizia din 20 noiembrie 2013, primită de Curte la 22 noiembrie 2013, în procedura

Somalische Vereniging Amsterdam en Omgeving (Somvao)

împotriva

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Ileșič, președinte de cameră, domnul A. Ó Caoimh, doamna C. Toader (raportor) și domnii E. Jarašiūnas și C. G. Fernlund, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul olandez, de M. Bulterman, de M. Noort și de J. Langer, în calitate de agenți;
- pentru guvernul eston, de N. Grünberg, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de D. Maidani, de B.-R. Killmann și de G. Wils, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

* Limba de procedură: neerlandeza.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 al Consiliului din 18 decembrie 1995 privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene (JO L 312, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 1, p. 166), a articolului 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului din 25 iunie 2002 privind regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene (JO L 248, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 198), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1995/2006 al Consiliului din 13 decembrie 2006 (JO L 390, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 7, p. 137, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1605/2002”), precum și a articolului 25 alineatul (2) din Decizia 2004/904/CE a Consiliului din 2 decembrie 2004 de instituire a Fondului european pentru refugiați pentru perioada 2005-2010 (JO L 381, p. 52, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 103).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Somalische Vereniging Amsterdam en Omgeving (Asociația Somaleză din Amsterdam și din împrejurimi, denumită în continuare „Somvao”), asociație care are sediul în Amsterdam (Țările de Jos), pe de o parte, și Staatsecretaris van Veiligheid en Justitie (secretarul de stat pentru securitate și justiție, denumit în continuare „Staatssecretaris”), pe de altă parte, cu privire la decizia acestuia din urmă de a reduce și de a recupera o parte a cuantumului subvenției acordate acestei asociații din respectivul Fond european pentru refugiați.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul (CEE) nr. 4253/88

- 3 Articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 4253/88 al Consiliului din 19 decembrie 1988 de stabilire a dispozițiilor de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 2052/88 privind coordonarea intervențiilor diferitor fonduri structurale, pe de o parte, și coordonarea intervențiilor între ele și cu cele ale Băncii Europene de Investiții și ale altor instrumente financiare existente, pe de altă parte (JO L 374, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 2082/93 al Consiliului din 20 iulie 1993 (JO L 193, p. 20, denumit în continuare „Regulamentul nr. 4253/88”), are următorul cuprins:

„(1) Pentru garantarea succesului acțiunilor desfășurate de promotorii publici sau privați, statele membre, la punerea în aplicare a acțiunilor, iau măsurile necesare pentru:

- verificarea periodică a faptului că acțiunile finanțate de Comunitate au fost desfășurate corect;
- prevenirea și cercetarea abaterilor;
- recuperarea fondurilor pierdute ca urmare a unui abuz sau a unei neglijențe. În afara cazului în care statul membru și/sau intermediarul și/sau promotorul fac dovada că abuzul sau neglijența nu le este imputabilă, statul membru răspunde în subsidiar pentru rambursarea sumelor plătite în mod necorespunzător. Pentru subvențiile globale, intermediarul poate, cu acordul statului membru și al Comisiei, să recurgă la o garanție bancară sau la orice altă asigurare care să acopere acest risc.

[...]” [traducere neoficială]

Regulamentul nr. 2988/95

- 4 Al treilea-al cincilea considerent ale Regulamentului nr. 2988/95 au următorul cuprins:

„întrucât normele metodologice privind gestiunea [financiară] descentralizată și monitorizarea modului în care acestea sunt aplicate fac obiectul unor dispoziții detaliate diferite în funcție de politicile comunitare respective; întrucât trebuie combătute în toate domeniile acțiunile de natură să afecteze interesele financiare ale Comunităților;

întrucât eficiența combaterii fraudei care afectează interesele financiare ale Comunităților impune adoptarea unui cadru legal comun tuturor domeniilor ce fac obiectul politicilor comunitare;

întrucât, în conformitate cu prezentul regulament, normele sectoriale conțin dispoziții cu privire la abateri, precum și la măsurile și sancțiunile administrative pentru sancționarea acestora.”

- 5 Articolul 1 din acest regulament prevede:

„(1) În scopul protejării intereselor financiare ale Comunităților Europene, se adoptă prin prezenta o reglementare generală privind controalele uniforme, măsurile și sancțiunile administrative privind abaterile de la dreptul comunitar.

(2) Constituie abatere orice încălcare a unei dispoziții de drept comunitar, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni a unui agent economic, care poate sau ar putea prejudicia bugetul general al Comunităților sau bugetele gestionate de acestea, fie prin diminuarea sau pierderea veniturilor acumulate din resurse proprii, colectate direct în numele Comunităților, fie prin cheltuieli nejustificate.”

- 6 Articolul 4 din Regulamentul nr. 2988/95, care figurează în cadrul titlului II, denumit „Măsuri și sancțiuni administrative”, din acest regulament, prevede:

„(1) Ca regulă generală, orice abatere atrage după sine retragerea avantajului obținut nejustificat:

— prin obligația de a vărsa sumele datorate sau de a rambursa sumele primite nejustificat;

[...]

(2) Aplicarea măsurilor menționate la alineatul (1) se limitează la retragerea avantajului obținut, la care se adaugă, dacă acest lucru este prevăzut, dobânda, care poate fi calculată pe bază forfetară.

[...]

(4) Măsurile prevăzute în acest articol nu sunt considerate sancțiuni.”

Regulamentul nr. 1605/2002

- 7 Titlul IV din Regulamentul nr. 1605/2002, care figurează în partea întâi a acestuia, este denumit „Execuția bugetară”. Capitolul 2 din acest titlu IV privește modalitățile de execuție bugetară. El cuprinde articolele 53-57 din acest regulament. Articolul 53 din acesta prevede:

„Comisia execută bugetul în conformitate cu dispozițiile articolelor 53a-53d, în oricare din următoarele moduri:

(a) în mod centralizat;

- (b) prin gestionarea partajată sau descentralizată;
- (c) prin gestionarea în comun cu organizațiile internaționale.”

8 Articolul 53b din regulamentul menționat prevede:

„(1) Atunci când Comisia execută bugetul prin gestionare partajată, sarcinile de execuție sunt delegate statelor membre. Această metodă se aplică în special acțiunilor menționate în partea II titlurile I și II.

(2) Fără a aduce atingere dispozițiilor complementare incluse în reglementările sectoriale relevante și pentru a se asigura că, în cadrul gestionării partajate, fondurile sunt utilizate în conformitate cu normele și principiile aplicabile, statele membre adoptă toate actele cu putere de lege, actele administrative sau de altă natură, necesare protecției intereselor financiare ale Comunităților. În acest scop, acestea trebuie în special:

[...]

- (c) să recupereze fondurile plătite necuvenit sau utilizate incorect sau cele pierdute ca urmare a unor nereguli sau erori;

[...]

În acest scop, statele membre efectuează verificări și instituie un sistem de control intern eficace și eficient [...]. Acestea pot iniția procedurile judiciare necesare și adecvate.

[...]”

9 Articolul 53b din Regulamentul nr. 1605/2002 a fost abrogat, începând de la 31 decembrie 2013, de articolul 212 din Regulamentul (UE, Euratom) nr. 966/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2012 privind normele financiare aplicabile bugetului general al Uniunii și de abrogare a Regulamentului (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului (JO L 298, p. 1).

Decizia 2004/904

10 Sub titlul „Controalele și corecțiile financiare efectuate de statele membre”, articolul 25 din Decizia 2004/904 prevede:

„(1) Fără a aduce atingere responsabilității Comisiei pentru execuția bugetului general al Uniunii Europene, statele membre își asumă responsabilitatea în primă instanță pentru controlul financiar al acțiunilor. În acest scop, adoptă, în special, următoarele măsuri:

[...]

- (b) prevenirea, detectarea și corectarea neregularităților, comunicarea acestora Comisiei, în conformitate cu normele în vigoare, și ținerea la curent a acestora cu privire la evoluția procedurilor administrative și judiciare;

[...]

(2) Statele membre efectuează corecțiile financiare necesare atunci când se constată o neregularitate, ținând seama de caracterul său individual sau sistemic. Corecțiile financiare efectuate de statul membru constau în suprimarea în totalitate sau în parte a contribuției comunitare și, în cazul nerambursării sumei la data stabilită de statul membru respectiv, sunt datorate penalități de întârziere, la rata prevăzută la articolul 26 alineatul (4).

[...]"

- 11 Articolul 32 din această decizie, intitulat „Destinatari”, prevede:

„Prezenta decizie se adresează statelor membre, în conformitate cu Tratatul de instituire a Comunității Europene.”

Decizia 2006/399/CE

- 12 Prin Decizia 2006/399/CE din 20 ianuarie 2006 privind normele de punere în aplicare a Deciziei 2004/904/CE a Consiliului în ceea ce privește eligibilitatea cheltuielilor în cadrul acțiunilor cofinanțate de Fondul european pentru refugiați puse în aplicare în statele membre (JO L 162, p. 1), Comisia a adoptat condițiile de eligibilitate a cheltuielilor respective.
- 13 Mai precis, potrivit normei nr. 6 din anexa la Decizia 2006/399, costurile trebuie să fi fost suportate efectiv, să corespundă plăților efectuate de beneficiar, să fie înregistrate în conturile sale sau să figureze în documentele sale fiscale și să poată fi identificate și controlate. Ca regulă generală, plățile efectuate de beneficiari sunt însoțite de facturile achitate. Dacă acest lucru nu este posibil, plățile sunt justificate prin documente contabile sau prin documente justificative cu o valoare probantă echivalentă.

Dreptul olandez

- 14 Articolul 4:49 din Legea generală privind dreptul administrativ (Algemene wet bestuursrecht, denumită în continuare „Awb”) prevede la alineatul 1:

„Autoritatea administrativă poate abroga decizia de stabilire a subvenției sau o poate modifica în defavoarea beneficiarului:

- a) din cauza unor fapte sau a unor împrejurări de care nu putea, în mod rezonabil, să fi avut cunoștință în momentul stabilirii și care ar fi determinat stabilirea unei subvenții într-un quantum inferior celui prevăzut în decizia de acordare;
- b) atunci când decizia de stabilire a subvenției era incorectă, iar beneficiarul știa sau trebuia să știe acest lucru sau
- c) atunci când, după adoptarea deciziei de stabilire a subvenției, beneficiarul nu și-a respectat obligațiile legate de acordarea acestei subvenții.”

- 15 Articolul 4:57 din Awb are următorul cuprins:

„Autoritatea administrativă poate recupera quantumul subvențiilor plătite în mod nejustificat.”

- 16 Cadrul de punere în aplicare a Fondului european pentru refugiați în Țările de Jos, programul multianual 2005-2007 (Uitvoeringskader Europees Vluchtelingenfonds Nederland, Meerjarenprogramma 2005-2007, denumit în continuare „cadru național de punere în aplicare”), care

a fost adoptat în temeiul Deciziei 2006/399, prevede la alineatul 2.1 că beneficiarul are sarcina înregistrării datelor și (de a asigura) ținerea unei documentații de proiect comprehensibile și controlabile.

- 17 Alineatul 2.2 din cadrul național de punere în aplicare, intitulat „Gestiunea financiară”, face trimitere la Decizia 2006/399 pentru normele detaliate privind costurile admisibile.

Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

- 18 Somvao este o asociație de protecție a comunității somaleze din Amsterdam și din împrejurimile acestui oraș. La 18 august 2005, aceasta a introdus o cerere de subvenționare a unui proiect de ajutor pentru refugiați denumit „Tesfa Himilo II” (denumit în continuare „proiectul”), care urma să se desfășoare în perioada 1 mai 2005-30 mai 2008. Pentru implementarea acestui proiect, Somvao colaborează cu Stichting Dir, o organizație etiopiană care are de asemenea sediul în Amsterdam. Proiectul viza promovarea integrării și a participării etiopienilor și a somalezilor la societatea olandeză, în special prin dezvoltarea și prin oferirea unor programe specifice de inserție socială și profesională care vizau tinerii, femeile și persoanele vârstnice.
- 19 Prin decizia din 27 aprilie 2006, Staatssecretaris a acordat Somvao o subvenție pentru prima fază a proiectului, în cuantum de 199 761 de euro, reprezentând 45 % din costurile admisibile, care trebuia să fie plătită din Fondul european pentru refugiați.
- 20 În ceea ce privește condițiile de acordare a unei subvenții, decizia Staatssecretaris din 27 aprilie 2006 făcea trimitere la cadrul național de punere în aplicare a Fondului european pentru refugiați în Țările de Jos.
- 21 Ca urmare a depunerii decontului final, subvenția a fost stabilită la cuantumul menționat printr-o decizie din 27 iulie 2007. Instanța de trimitere arată că, pentru stabilirea acestui cuantum, Staatssecretaris, pe de o parte, s-a mulțumit cu datele care îi fuseseră furnizate prin cererea de stabilire a subvenției pentru prima fază a proiectului și, pe de altă parte, nu a controlat toate documentele proiectului.
- 22 În luna februarie 2009, la inițiativa Comisiei, o societate de audit a efectuat un control al legalității utilizării subvenției, în cursul căruia au fost examinate deconturile prezentate Somvao cu privire la costurile proiectului. După ce a luat în considerare observațiile Somvao, această societate a constatat, la 6 octombrie 2009, că o mare parte a posturilor de cheltuieli și a deconturilor menționate de Somvao, în special în ceea ce privește cheltuielile cu personalul, nu erau justificate în mod clar și acceptabil, astfel încât un cuantum de 188 675,87 euro fusese plătit în mod nejustificat în temeiul subvenției.
- 23 Ca urmare a raportului final de control, prin decizia din 12 noiembrie 2009, Staatssecretaris a modificat decizia din 27 iulie 2007 de stabilire a subvenției, reducând valoarea acesteia la 11 085,13 euro și dispunând recuperarea diferenței, și anume 188 675,87 euro.
- 24 Întrucât la 31 mai 2010, ca urmare a unei reclamații a Somvao, Staatssecretaris a confirmat decizia sa din 12 noiembrie 2009, asociația menționată a formulat o acțiune împotriva deciziei Staatssecretaris din 12 noiembrie 2009 în fața Rechtbank Amsterdam. Prin hotărârea din data de 22 septembrie 2011, această instanță a declarat acțiunea nefondată. Mai precis, instanța a statuat că, deși Staatssecretaris nu avea, în temeiul dreptului național, competența de a modifica în defavoarea Somvao cuantumul subvenției care îi fusese acordată, era totuși obligat, în temeiul articolului 25 alineatul (2) din Decizia 2004/904, să modifice acest cuantum.
- 25 Somvao a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Afdeling Bestuursrechtspraak (secția de contencios administrativ) a Raad van State.

- 26 Raad van State consideră că neîndeplinirea obligației de a ține o bună contabilitate a proiectului, constatată de Staatssecretaris, constituie o abatere astfel cum aceasta este definită la articolul 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95. La fel ca Rechtbank Amsterdam, instanța de trimitere apreciază că nu se poate considera că împrejurarea că Somvao nu a ținut o contabilitate clară constituie una dintre ipotezele enumerate la articolul 4:49 alineatul 1 literele a)-c) din Awb care permit autorității administrative să abroge sau să modifice decizia de stabilire a unei subvenții în defavoarea beneficiarului acesteia, din moment ce lipsa unei bune contabilități a proiectului este o împrejurare despre care Staatssecretaris ar fi trebuit să aibă deja cunoștința atunci când a fost stabilită subvenția în cauză. Raad van State concluzionează că decizia de modificare a subvenției și prin care se dispune recuperarea acesteia este lipsită de temei juridic în dreptul intern.
- 27 În consecință, instanța de trimitere ridică problema dacă dreptul Uniunii permite identificarea unui fundament juridic pentru o decizie de reducere a cuantumului unei subvenții deja acordate și prin care se dispune recuperarea sumelor primite în mod nejustificat, în ipoteza în care sunt constatate abateri precum cele constatate în speța care îi este prezentată. Mai precis, aceasta ridică problema dacă articolul 4 din Regulamentul nr. 2988/95, articolul 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul nr. 1605/2002 sau articolul 25 alineatul (2) din Decizia 2004/904 pot constitui temeiul juridic al deciziei de reducere a subvenției acordate din Fondul european pentru refugiați și de recuperare a unei mari părți a acestei subvenții.
- 28 Întemeindu-se pe Hotărârile Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening și alții (C-383/06-C-385/06, EU:C:2008:165) și Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre (C-465/10, EU:C:2011:867), care privesc Regulamentul nr. 4253/88, instanța de trimitere arată că pare să se poată deduce din aceste hotărâri că o normă generală care urmărește protecția intereselor financiare ale Uniunii nu poate constitui temeiul juridic al unei decizii de reducere și de recuperare a unei subvenții. Numai o normă specifică ar putea servi drept temei juridic al unei astfel de decizii. Potrivit instanței de trimitere, aceasta ar implica faptul că Regulamentele nr. 2988/95 și nr. 1605/2002 nu pot servi drept temei juridic pentru decizia prin care se dispune reducerea, precum și recuperarea subvenției.
- 29 Pe de altă parte, instanța de trimitere are îndoieli că articolul 25 alineatul (2) din Decizia 2004/904 ar putea servi drept temei legal al deciziei de reducere a subvenției care a fost acordată, dat fiind că această decizie, adresată exclusiv statelor membre, nu poate, prin ea însăși, să creeze obligații pentru un particular.
- 30 În aceste împrejurări, Raad van State a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 4 din Regulamentul nr. 2988/95 sau articolul 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul nr. 1605/2002 oferă un temei juridic unei decizii de modificare în defavoarea beneficiarului și de recuperare de la acesta de către autoritățile naționale a unei subvenții din Fondul european pentru refugiați?
  - 2) Articolul 25 alineatul (2) din Decizia 2004/904 poate constitui un temei juridic pentru o decizie de modificare în defavoarea beneficiarului și de recuperare de la acesta de către autoritățile naționale a unei subvenții deja stabilite din Fondul european pentru refugiați, fără a fi necesară în acest scop o abilitare potrivit dreptului național?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 31 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 4 din Regulamentul nr. 2988/95 sau articolul 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul nr. 1605/2002 trebuie interpretat în sensul că, în lipsa unui temei legal rezultat din dreptul intern, fie una dintre aceste dispoziții, fie cealaltă oferă un fundament juridic unei decizii a autorităților naționale de modificare în defavoarea beneficiarului a cuantumului unei subvenții acordate din Fondul european pentru refugiați, în cadrul gestiunii partajate între Comisie și statele membre, și prin care se dispune recuperarea de la beneficiar a unei părți din acest cuantum.
- 32 În ceea ce privește Regulamentul nr. 2988/95, trebuie amintit că, potrivit articolului 1 alineatul (1), acest regulament introduce o reglementare generală privind controalele uniforme, precum și măsurile și sancțiunile administrative privind abaterile de la dreptul Uniunii, și aceasta, așa cum reiese din cel de al treilea considerent al regulamentului menționat, pentru a combate în toate domeniile atingerile aduse intereselor financiare ale Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea FranceAgriMer, C-670/11, EU:C:2012:807, punctul 41 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230, punctul 43).
- 33 Reiese din cel de al patrulea considerent al Regulamentului nr. 2988/95 că eficiența combaterii fraudei care afectează interesele financiare ale Uniunii impune adoptarea unui cadru legal comun tuturor domeniilor ce fac obiectul politicilor Uniunii. În plus, potrivit celui de al cincilea considerent al aceluiași regulament, în conformitate cu Regulamentul nr. 2988/95, normele sectoriale conțin dispoziții cu privire la abateri, precum și cu privire la măsurile și la sancțiunile administrative aferente acestora. În domeniul controalelor și al sancțiunilor pentru abaterile săvârșite în dreptul Uniunii, legiuitorul Uniunii a stabilit, prin adoptarea Regulamentului nr. 2988/95, o serie de principii și a instituit, ca regulă generală, obligația ca toate regulamentele sectoriale să respecte aceste principii (Hotărârea FranceAgriMer, EU:C:2012:807, punctele 42 și 43, precum și jurisprudența citată).
- 34 Astfel, Regulamentul nr. 2988/95 are vocația de a se aplica în cazul oricărei situații în care se pune în discuție o „abatere” în sensul articolului 1 din acesta, și anume o încălcare a unei dispoziții de drept al Uniunii, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni a unui agent economic, care poate sau ar putea prejudicia bugetul general al Uniunii sau bugetele gestionate de aceasta fie prin reducerea, fie prin pierderea sumelor care provin din resursele proprii primite direct în numele Uniunii, fie printr-o cheltuială nejustificată (Hotărârea FranceAgriMer, EU:C:2012:807, punctul 44).
- 35 După cum prevede articolul 4 alineatul (1) prima liniuță din Regulamentul nr. 2988/95, orice abatere trebuie să atragă după sine, ca regulă generală, retragerea avantajului obținut nejustificat, în special prin obligația de a vărsa sumele datorate sau de a rambursa sumele primite nejustificat (Hotărârea FranceAgriMer, EU:C:2012:807, punctul 46 și jurisprudența citată).
- 36 În ceea ce privește obligația de a restitui un avantaj primit în mod nejustificat printr-o practică nelegală, Curtea a precizat deja că această obligație nu constituie o sancțiune, ci este simpla consecință a constatării că nu au fost respectate condițiile necesare pentru obținerea avantajului care rezultă din reglementarea Uniunii, făcând ca avantajul primit să fie nedatorat (a se vedea în acest sens Hotărârea Pometon, C-158/08, EU:C:2009:349, punctul 28 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Cruz & Companhia, EU:C:2014:2230, punctul 45).

- 37 Cu toate acestea, Curtea a precizat și că Regulamentul nr. 2988/95 se limitează la stabilirea unor norme generale de control și de sancționare, în scopul protejării intereselor financiare ale Uniunii. Așadar, o recuperare a fondurilor utilizate în mod nelegal trebuie să se efectueze în temeiul altor dispoziții, și anume, dacă este cazul, în temeiul dispozițiilor sectoriale (a se vedea în acest sens Hotărârea *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, EU:C:2011:867, punctul 33 și jurisprudența citată).
- 38 În consecință, trebuie să se verifice dacă o măsură precum cea în discuție în litigiul principal poate fi adoptată în temeiul articolului 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul nr. 1605/2002.
- 39 Cu titlu preliminar, trebuie amintit că articolul 53b din Regulamentul nr. 1605/2002 a fost introdus în dreptul Uniunii prin Regulamentul nr. 1995/2006. Deși a fost abrogat între timp, acesta se aplica la data faptelor din litigiul principal.
- 40 Fiind adoptat în temeiul articolului 279 CE, devenit articolul 322 TFUE, care permitea adoptarea de norme financiare care definesc în special procedura care trebuie adoptată pentru stabilirea și execuția bugetului general al Uniunii, Regulamentul nr. 1605/2002 prevede la articolul 53 literele (a)-(c) că Comisia execută bugetul fie în mod centralizat, fie prin gestionarea partajată sau descentralizată, fie prin gestionarea în comun cu organizațiile internaționale.
- 41 Astfel cum rezultă din titlul capitolului 2 din titlul IV din Regulamentul nr. 1605/2002, articolul 53b din acesta din urmă consacră o modalitate de execuție a bugetului general al Uniunii în domeniul gestiunii partajate. Potrivit alineatului (1) al aceleiași dispoziții, atunci când Comisia cooperează cu statele membre pentru executarea bugetului prin gestionare partajată în sensul articolului 53 alineatul (1) litera (b) din același regulament, sarcinile de execuție ale bugetului sunt delegate statelor membre.
- 42 La rândul său, articolul 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul nr. 1605/2002 prevede că statele membre adoptă toate actele cu putere de lege, actele administrative sau de altă natură, necesare protecției intereselor financiare ale Uniunii, printre altele, prin recuperarea fondurilor plătite necuvenit sau utilizate incorect sau a celor pierdute ca urmare a unor nereguli sau erori.
- 43 Trebuie arătat că termenii acestei dispoziții sunt redactați în mod analog textului articolului 23 alineatul (1) a treia liniuță din Regulamentul nr. 4253/88, care, spre deosebire de Regulamentul nr. 1605/2002, constituie un regulament sectorial.
- 44 Curtea a constatat deja în ceea ce privește articolul 23 alineatul (1) a treia liniuță din Regulamentul nr. 4253/88 că acesta creează o obligație pentru statele membre, fără a fi necesară o abilitare prevăzută de dreptul național, de recuperare a fondurilor pierdute ca urmare a unui abuz sau a unei neglijențe. Orice exercitare de către statul membru în cauză a unei puteri de apreciere privind oportunitatea solicitării sau nesolicitării restituirii de fonduri comunitare acordate în mod nejustificat sau ilegal ar fi incompatibilă cu obligația respectivă de recuperare (a se vedea în acest sens Hotărârea *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, EU:C:2011:867, punctele 34 și 35, precum și jurisprudența citată).
- 45 Termenii neechivoci și necondiționați ai articolului 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul nr. 1605/2002 nu pot, nici aceștia, să fie interpretați în sensul că lasă statelor membre o marjă de apreciere în privința oportunității de a efectua sau de a nu efectua corecții financiare în raport cu neregulile constatate.
- 46 Astfel, prin faptul că a ales, ulterior intrării în vigoare a articolului 4 din Regulamentul nr. 2988/95 și a articolului 23 din Regulamentul nr. 4253/88, să adopte articolul 53b din Regulamentul nr. 1605/2002, legiuitorul Uniunii a intenționat să creeze, în reglementarea generală, o obligație a statelor membre de a efectua corecții financiare, atunci când execută bugetul în gestiune partajată, printre altele prin

recuperarea fondurilor pierdute ca urmare a unui abuz sau a unei neglijențe, nu numai fără să fie necesară o abilitare prevăzută de dreptul național, ci și fără să fie indispensabilă o reglementare sectorială.

- 47 Această interpretare este confirmată de faptul că, potrivit tezei introductive, articolul 53b alineatul (2) amintit se aplică „[f]ără a aduce atingere dispozițiilor complementare incluse în reglementările sectoriale relevante [...]”. Expresia „fără a aduce atingere” indică tocmai că articolul menționat 53b este prin el însuși suficient. De asemenea, adjectivul „complementare”, care privește reglementările sectoriale, arată că, dacă acestea există, ele nu se substituie articolului 53b din Regulamentul nr. 1605/2002, ci se limitează să îl completeze.
- 48 O altă interpretare a acestui articol ar avea ca efect lipsirea Regulamentului nr. 1605/2002 de efectul său util și ar aduce atingere protecției intereselor financiare ale Uniunii.
- 49 În consecință, teza introductivă a articolului 53b alineatul (2) din regulamentul menționat constituie un fundament juridic pentru modificarea unei subvenții în defavoarea beneficiarului atunci când această modificare vizează protecția intereselor financiare ale Uniunii. De asemenea, litera (c) a dispoziției menționate constituie un temei juridic pentru adoptarea de măsuri privind recuperarea fondurilor plătite necuvenit sau utilizate incorect ca urmare a unor nereguli sau erori.
- 50 Pe de altă parte, Curtea a precizat deja că retragerea sumelor plătite necuvenit nu poate fi efectuată decât în conformitate cu principiile securității juridice și protecției încrederii legitime (a se vedea în acest sens Hotărârea Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening și alții, EU:C:2008:165, punctul 53).
- 51 Astfel, principiul securității juridice impune ca o reglementare a Uniunii să permită celor interesați să cunoască cu exactitate întinderea obligațiilor care le sunt impuse (a se vedea Hotărârea ROM-proiecten, C-158/06, EU:C:2007:370, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 52 În ceea ce privește principiul încrederii legitime, Curtea a statuat deja că beneficiarul unei subvenții nu se poate prevala de o astfel de protecție în cazul în care acesta nu a executat una dintre condițiile cărora le este subordonată acordarea subvenției (a se vedea în acest sens Hotărârea Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening și alții, EU:C:2008:165, punctul 56, precum și jurisprudența citată).
- 53 În cauza principală, din elementele furnizate Curții rezultă că decizia de acordare din 27 aprilie 2006 era subordonată respectării de către Somvao a normelor Deciziei 2006/399 și în special a obligației de a înregistra datele și de a ține o documentație de proiect comprehensibilă și controlabilă.
- 54 În temeiul acestor elemente, revine instanței de trimitere sarcina să aprecieze dacă, ținând seama de comportamentul atât al beneficiarului fondurilor, cât și al administrației naționale, principiile securității juridice și protecției încrederii legitime, astfel cum sunt înțelese în dreptul Uniunii, au fost respectate în privința cererilor de rambursare.
- 55 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul nr. 1605/2002 trebuie interpretat în sensul că, în lipsa unui temei legal de drept intern, această dispoziție oferă fundament juridic unei decizii a autorităților naționale de modificare în defavoarea beneficiarului a cuantumului unei subvenții acordate din Fondul european pentru refugiați, în cadrul gestiunii partajate între Comisie și statele membre, și prin care se dispune recuperarea de la beneficiar a unei părți din acest cuantum. Revine instanței de trimitere sarcina să aprecieze dacă, ținând seama atât de comportamentul beneficiarului subvenției, cât și de cel al administrației naționale, principiile securității juridice și protecției încrederii legitime, astfel cum sunt înțelese în dreptul Uniunii, au fost respectate în privința cererii de rambursare.

Cu privire la a doua întrebare

- 56 Ținând seama de răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 57 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 53b alineatul (2) *initio* și litera (c) din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului din 25 iunie 2002 privind regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1995/2006 al Consiliului din 13 decembrie 2006, trebuie interpretat în sensul că, în lipsa unui temei legal de drept intern, această dispoziție oferă fundament juridic unei decizii a autorităților naționale de modificare în defavoarea beneficiarului a cuantumului unei subvenții acordate din Fondul european pentru refugiați, în cadrul gestiunii partajate între Comisia Europeană și statele membre, și prin care se dispune recuperarea de la beneficiar a unei părți din acest cuantum. Revine instanței de trimitere sarcina să aprecieze dacă, ținând seama atât de comportamentul beneficiarului subvenției, cât și de cel al administrației naționale, principiile securității juridice și protecției încrederii legitime, astfel cum sunt înțelese în dreptul Uniunii, au fost respectate în privința cererii de rambursare.

Semnături